

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Vihreän eduskuntaryhmän lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä

Yleistä

Vihreä eduskunta pitää varhaiskasvatustalain säätämistä yhtenä hallituskauden keskeisimmistä hankkeista. 40 vuoden ikäinen nykyinen laki päivähoidosta ei vastaa nykypäivän tarpeita ja sen uudistamistarve on tunnustettu. Hallitusohjelmassa linjattiin lain säätämisestä.

Varhaiskasvatustalain valmistelleen työryhmän esitys selkeyttää ja täsmentää monia nykyisiä toimintamalleja. Lisäksi se vahvistaa lasten ja huoltajien oikeuksia. On hyvä, että työryhmä ehdottaa lakiin kirjattavaksi yksiselitteisesti, että lapsella on oikeus päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaan kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, ei pelkästään hoitopaikkaan.

Työryhmän esittämässä lain yleisissä säännöksissä määritellään varhaiskasvatusta ja sen tavoitteita hyvin. Varhaiskasvatus on lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus ja osa monialaista yhteistyötä muiden lapsiperheiden palvelujen kanssa. Työryhmä on määritellyt hyvin varhaiskasvatuksen 11 eri tavoitetta.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella päivähoitoa koskevat säädösehdotukset sekä arvioida esitysten taloudelliset ja yhteiskunnalliset sekä muut vaikutukset. Valitettavasti työryhmän esitys on monelta osin keskeneräinen. Työryhmässä ei ehditty käsitellä palvelun järjestämisen kannalta merkittäviä asiakokonaisuuksia, kuten yksityiseen toimitaan, asiakasmaksuihin ja muutoksenhakuun sekä siirtymäsäädöksiin liittyviä asioita. Esitys ei ole vielä valmiissa hallituksen esityksen muodossa. Työryhmä ei myöskään ota kantaa siihen, minkä tason säädökset tulisi kirjata lakiin ja mistä pitäisi säätää asetuksella.

Työryhmä oli myös varsin erimielinen, mikä näkyy lukuisina eriävinä mielipiteinä. Lain uudistamisessa tulee olla johtavana lankana lapsen etu. Eri ammattijärjestöjen edut tulee sovittaa yhteen sen puitteissa.

Puutteistaan huolimatta työryhmän raportti on hyvä pohja lain uudistamiselle. Työtä on syytä jatkaa nopealla aikataululla.

Työryhmä toteaa raportissaan, että kesken työryhmän työn julkisen talouden tila on heikentynyt ja hallitus on tehnyt rakenne- ja kehysriihisään monia päätöksiä, jotka vaikeuttavat varhaiskasvatustalain uudistamista. Hallitus on ottanut kantaa muun muassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamiseen, kotihoidon tuen jakamiseen, päivähoitomaksujen tarkistamiseen, kelpoisuusvaatimusten väljentämiseen ja joustavoittamiseen sekä kuntien tehtävien ja niiden perusteella säädettyjen velvoitteiden vähentämiseen.

Vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että varhaiskasvatustalain tulee uudistaa edellä mainituista kuntien tehtäviin liittyvistä päätöksistä liittyvistä päätöksistä huolimatta. On kuitenkin tärkeää, että

lakiuudistuksen kustannusvaikutukset selvitetään perusteellisesti, jotta voidaan arvioida uudistuksen kokonaisvaikutuksia ja –kustannuksia.

Lailla tulee varmistaa, että varhaiskasvatus on tasaisen korkealaatuista läpi koko maan. Lausuntopyyntöissä ei pyydetty ottamaan kantaa työryhmän esittelemiin tuntilaskutusmalleihin. Vihreiden kantana on kuitenkin, että mahdollisuuksia osallistua osapäiväiseen varhaiskasvatukseen on lisättävä ja että siihen tähtäävän tuntilaskutusmallin tulee olla hallinnollisesti mahdollisimman yksinkertainen.

Ohjaus ja suunnittelu

Vihreä eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että laissa kirjataan nykyistä selkeämmin varhaiskasvatuksen ohjauksesta ja suunnittelusta. On hyvä, että Opetushallitus laatii varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset perusteet ja että toiminnan järjestäjille tulee velvollisuus laatia paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Ohjauksessa ja suunnittelussa tulee olla mukana vahva pedagoginen osaaminen.

Ehdotetut suunnittelu- ja valvontavelvoitteet selkeyttävät nykytilannetta ja tuovat valtakunnallista yhtenäisyyttä toimintaan, mikä mahdollistaa entistä tasalaatuisemman varhaiskasvatuksen lapsille. Esitettyjen velvoitteiden vaikutusta henkilöstön hallinnolliseen työhön tulee vielä tarkastella ja pyrkiä mahdollisimman kevyeen malliin. Varhaiskasvatussuunnitelman suhdetta muihin kunnalta vaadittaviin suunnitelmiin tulee vielä tarkastella ja pyrkiä, että kuntien lukuisat suunnittelutehtävät eivät olisi päällekkäisiä, vaan tukisivat toisiaan.

Kelpoisuusvaatimukset

Työryhmä esittää selkeytyksiä varhaiskasvatuksen henkilöstön ammattinimikkeisiin. Ammattinimikkeinä olisivat jatkossa muun muassa varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen johtotehtävät. Näistä opettaja ja sosionomi ovat henkilöstömitoituksessa vaihtoehtoisia, mikä saattaa aiheuttaa epäselvyyttä käytännön toiminnassa.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää perusteltuna, että nykyinen henkilöstön rakenne eli lastentarhanopettajien, sosionomien ja lastenhoitajien keskinäinen määrä säilyisi ennallaan. Työryhmä esittää, että henkilöstön rakenne muodostuisi vähintään yhdestä lastentarhanopettajasta tai sosionomista ja kahdesta lastenhoitajasta. Kuten nykyisinkin, vähintään tarkoittaisi sitä, että varhaiskasvatuksen järjestäjä voisi painottaa tarvittavaa osaamista ja lisätä varhaiskasvatuksen opettajien tai sosionomien osuutta henkilöstön rakenteessa.

Tämä on hyvä kompromissi hyvin erisuuntaisten näkemysten välillä. Esitys tuo joustavuutta henkilöstön rakenteen muodostamiseen ja turvaa laadukkaat moniammatilliset palvelut lapsille ja perheille.

Työryhmän esittää, että perhepäivähoitajilla pitäisi olla pakollinen tutkinto. Tämä uhkasi vähentää entisestään perhepäivähoidon saatavuutta. Onkin syytä vielä tarkastella, mikä vaikutus perhepäivähoitajien kelpoisuusvaatimusten kiristämisen on perhepäivähoidon saatavuuteen. Yhtenä mallina voisi tutkia, voisiko työssä pätevoityä perhepäivähoitajaksi.

Kaikissa henkilöstön kelpoisuusvaatimuksiin liittyvissä kysymyksissä riittävät siirtymäsäännökset ovat tärkeitä.

Ryhmäkoot

Vihreän eduskuntaryhmän mielestä työryhmän esitys turvaa mukaan aiempaa paremmin lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edellytyksiä asettamalla päiväkodeissa lasten ryhmäkoolle katon sekä velvoittamalla poikkeustilanteissa nopeaan sijaisten hankintaan.

Nykyisessä laissa ei määritellä lapsiryhmän enimmäiskokoa. Esityksen mukaan jatkossa yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolmea hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävää olevaa henkilöä vastaava lapsimäärä.

Työryhmä esittää kiristystä poikkeustilanteiden mitoitukseen. Esityksen mukaan päiväkodin mitoituksesta voidaan poiketa vain äkillisen ja enakoimattoman syyn ilmetessä toimintapäivän aikana. Mitoituksesta poikkeaminen ei saa jatkua kuin kyseisen päivän loppuun saakka ja henkilöstö on saatettava mitoituksen mukaiseksi viimeistään toisena toimintapäivänä.

Vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että poikkeustilanteiden mitoituksen täsmentäminen on perusteltua, vaikka siitä saattaa syntyä lisäkustannuksia järjestäjälle. Lain nykyinen kirjaus on vaikeaselkoinen ja johtanut siihen, että päivähoitossa on voitu ottaa kirjoille lapsia enemmän kuin voimassa olevat suhdelukäytännökset edellyttävät, mikä ei ole ollut hyvä tilanne.

Työryhmän esityksen mukaan ryhmäperhepäivähoitossa voisi olla enintään kaksi perhepäivähoitajaa hoitamassa yhteistä lapsiryhmää. Nykyinen lainsäädäntö on mahdollistanut myös kolme perhepäivähoitajaa käsittäviä ryhmäperhepäiväkoteja. Säännöksellä pyritään selkeyttämään perhepäivähoidon ja päiväkodin eroa, jolloin nykyiset isot ryhmäperhepäiväkodit vastaisivat tulevaisuudessa päiväkoteja, ja niissä olisi noudatettava päiväkodin säännöksiä muun muassa henkilöstön kelpoisuuksista, mitoituksesta ja rakenteesta. Tämä on pitkällä aikavälillä hyvä tavoite, mutta koska nykyään on paljon ryhmäperhepäiväkoteja, joissa on yli kaksi hoitajaa, on säännökselle varattava pitkä siirtymäaika.

Päivähoidon sijainti

Työryhmä esittää lakiin päivähoitoon sijainnista seuraavasti: ”Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään otettava huomioon liikenneyhteydet sekä asutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämipaikkojen sijainti siten, että näiden väliset matkat ovat mahdollisimman lyhyitä.”

Kuntaliitto on esittänyt huolensa siitä, että esityksessä päivähoitoon sijainti kirjataan tavalla, joka rinnastuu perusopetuksen järjestämiseen, joka on velvoittava laki. Tämä on yksi sellainen kohta esityksessä, josta on syytä tehdä vielä vaikutus- ja kustannusarvioita. Koska lapset eivät kulje päivähoitoon yksin, voi olla perusteltua, että päivähoitoon sijainnista ei määrätä samalla tavalla kuin perusopetuslaissa. Toisaalta päivähoitopaikan läheisyys on yksi ihmisten arkea eniten helpottavista asioista.

Syrjäytymisen ehkäisy

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisi juuri raportin, jossa arvioidaan viranomaisten toimia nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja esitetään lukuisia parannusehdotuksia. Raportin suositukset tulee ottaa huomioon varhaiskasvatustalouden uudistamisessa.

Raportissa korostetaan, että kaikissa varhaiskasvatustalouden peruspalveluissa tulee noudattaa lakisääteistä velvoitetta ja toteuttaa ennalta ehkäisevää lastensuojelua. Velvoite syrjäytymistä ehkäisevän lastensuojelun toteuttamiseen peruspalveluissa tulee kirjata myös suunnitteilla olevaan varhaiskasvatustalouteen lainsäädäntöön.

Varhaiskasvatustalouden tulee olla osa laajaa integroitua lasten ja nuorten palvelumallia. Tämä vaatii eri viranomaisten tiedonvaihdon sujuvoittamista, mikä saattaa vaatia myös lakimuutoksia tietosuojalainsäädäntöön. Nykyinen tilanne, jossa tieto ei kulje päiväkodista kouluun tai lastensuojeluun, johtaa pahimmillaan tragedioihin.

Tasa-arvo

Työryhmän jäsenet Riitta Työläjärvi ja Eva Siitonen jättivät eriävän mielipiteen, jonka yhtenä osana oli tasa-arvon edistäminen. Vihreä eduskuntaryhmä on eriävän mielipiteen jättäjien kanssa samaa mieltä siitä, että varhaiskasvatustaloudessa on syytä kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvo- ja

sukupuolitietoiseen hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Varhaiskasvatuksessa syntyy pohja arvoille ja asenteille, jotka vaikuttavat tulevaisuuden tasa-arvokehitykseen. Siksi Vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että uuteen lakiin kirjataan selväsanaisesti tavoite sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta päiväkotien kasvatustyössä.

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja kotoutuminen

Jatkotyössä on syytä selvittää, millaisia haasteita lisääntyvä maahanmuuttajataustaisten lasten määrä tuo varhaiskasvatukselle ja miten varhaiskasvatus voisi parhaalla mahdollisella tavalla tukea lasten ja perheiden kotoutumista. Nyt työryhmä ei käsittele aihepiiriä raportissaan lainkaan.

Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten ja heidän huoltajiensa erilaiset kielelliset valmiudet tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksessa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Vihreä eduskuntaryhmä katsoo, että varhaiskasvatuslain uudistaminen on tärkeää. Työryhmä on ristiriidoistaan huolimatta onnistunut laatimaan hyvän pohjan lakiuudistukselle. Lopullinen lakiesitys tulisi valmistella pikaisesti, jotta hallitusohjelman kirjaus varhaiskasvatuslain uudistamisesta toteutuisi.

On tärkeää, että laissa säädetään selkeästi varhaiskasvatuksen tavoitteista, lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä huoltajien oikeudesta saada lapselle varhaiskasvatuspalveluja.

Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa varhaiskasvatuksen suunnittelun ja ohjauksen nykyistä parempaa koordinoitua. Kelpoisuusvaatimusten osalta esitys on hyvä kompromissi, joskin perhepäivähoitajien kelpoisuusvaatimusten osalta on syytä vielä tutkia tiukennusten vaikutukset perhepäivähoidon määrään.

Ryhmäkokojen nykyistä täsmällisempi määrittely erityisesti poikkeustilanteiden osalta on perusteltu uudistus. Ryhmäperhepäivähoitoryhmän rajaaminen kahdeksaan lapseen on varsin suuri muutos nykytilanteeseen ja siksi rajaus vaatii pitkän siirtymäajan.

Varhaiskasvatuslain uudistamisessa tulee ottaa huomioon tarkastusvaliokunnan nuorten syrjäytymistä koskevan raportin suositukset.

Varhaiskasvatuslain tulee tukea tasa-arvon toteutumista päiväkodeissa ja ottaa huomioon maahanmuuttajataustaisten lasten määrän kasvaminen.

Haasteita uudistukselle luovat julkisen talouden tila ja hallituksen tekemät linjaukset kuntien tehtävien vähentämisestä. Lopullisen lakiesityksen taloudelliset vaikutukset tulee vielä selvittää ja arvioida uudistuksen vaikutuksia kuntien toimintaan suhteessa hallituksen rakenne- ja kehyspäätöksiin.

Helsingissä 15.5.2014

Outi Alanko-Kahiluoto
puheenjohtaja
Vihreä eduskuntaryhmä